

ЗАКАЛЕНКО О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЗОВУ

Принцип системності і пов'язаний із ним системний підхід є важливим методологічним напрямком у сучасній науці і практиці, який вплив у собі цілий комплекс ідей теорії діалектики. Філософський словник тлумачить структуру (від лат. *structura* — побудова) як побудову і внутрішню форму організації системи, яка є єдністю сталих взаємозв'язків між її елементами, а також законів цих взаємозв'язків [1, с. 511], тобто структура є невід'ємним атрибутом всіх реально існуючих об'єктів і систем, і саме із цієї точки зору і розглядається ця категорія. Однак, неможливо визначити структуру та її елементи без розуміння категорій «ціле» та «частина».

Позов як будь-яке явище об'єктивної дійсності має внутрішню структуру, у зв'язку з цим правова природа будь-якого позову може бути розкритою за допомогою дослідження його елементів. А тому значна увага, що приділяється в юридичній літературі елементам позову та їх співвідношенню, це є випадковою. Вони мають значення для всіх стадій адміністративного процесу, починаючи з відкриття провадження у справі та закінчуючи виконанням судового рішення. Елементи індивідуалізують адміністративний позов, допомагають встановити тотожність позовів, що має вирішальне значення для відкриття провадження у справі та розвитку судового процесу. Виокремлення елементів адміністративного позову є необхідним для реалізації позивачем права на зміну предмета або підстави позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог. З'ясування судом елементів конкретного адміністративного позову є необхідною умовою постановлення законного та обґрунтованого судового рішення.

Стосовно елементів адміністративного позову в сучасній науковій літературі не існує поки що єдиної думки. Справа в тому, що учені-адміністративісти уже домовилися про можливість використання в теорії адміністративного позову вчення про структуру позову, яке вироблено у доктрині цивільного процесуального права [2, с. 292]. Отже, спір щодо елементів цивільного позову також було перенесено й до теорії адміністративного позову.

Деякі автори, виокремлюють у позові два елемента, стверджують, що предметом будуть певні правові вимоги позивача до відповідача [3, с. 136]. Із порівняння зазначених положень вченими-процесуалістами ми вбачається, що процесуальна сторона позову — вимога до суду про

захист права — не відображена ними у складових частинах позову. А це означає, що вимога позивача до суду про захист права є ще одним елементом позову — його змістом [4, с. 11.]. Питання про наявність змісту як самостійного елемента позову в теорії судового процесу є спірним.

Питання про існування третього елемента адміністративного позову — його змісту, як уже зазначалося вище, в юридичній науці є дискусійним. Одні з науковців вказують на те, що предмет та підстава позову становлять його зміст, а інші, що зміст є його елементом [5, с. 131.]. Так, М. А. Гурвіч зазначає на те, що позов складається з трьох основних частин (елементів): предмета позову, підстави позову та змісту позову. При цьому зміст становить указаний позивачем вид судового захисту [7, с. 102–103.]. Автори підручника «Адміністративне судочинство» зазначають, що зміст позову — це адресоване адміністративному суду прохання позивача процесуально-правового характеру задовольшити його вимоги до відповідача, тобто правову вимогу позивача до суду [8, с. 136.].

Отже, на підставі усього вищезазначеного можна дійти висновку про триелементну структуру адміністративного позову, яку становлять предмет, підстава та зміст. Так, предметом адміністративного позову є матеріально-правові вимоги позивача до відповідача щодо яких суд повинен ухвалити постанову, якою вирішується публічно-правовий спір по суті. Підстава адміністративного позову — це обставини справи (юридичні факти), якими позивач обгрунтовує свої вимоги. Обставини, які становлять підставу адміністративного позову, як правило, повинні бути підтвердженими відповідними доказами. Зміст адміністративного позову — це вимога позивача до адміністративного суду про захист права у певний спосіб, якого встановлено законом (ст.ст. 105, 162 КАС України тощо). Виокремлення саме такої структури адміністративного позову має також неабияке правове значення, зокрема предмет та підстава позову мають практичне значення та дозволяють виокремити то-тожність позовів, а виокремлення змісту дозволяє здійснити класифікацію позовів на види та встановлення меж судового розгляду.

Список використаних джерел

1. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова (7-е изд., перераб. и доп.) – М. : Республика, 2001. – 877 с.
2. Основи адміністративного судочинства в Україні : навчальний посібник. / [О. П. Рябчишко, В. І. Бутенко, М. М. Ясипок та ін.] – Суми : МакДел, 2008. – 590 с. ;
3. Адміністративне судочинство : підруч. / за заг. ред. Т. О. Коломєць. – К. : Істина, 2009. — 236 с.
4. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики: настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К. : Істина, 2007. 360 с.
5. Штефан М. Й. Цивільний процес: підруч. для студ. юрид. навч. закл. / М. Й. Штефан. 2-е вид., перероб. та допов. К., 2001. 623 с.

6. Гражданский процесс России : учеб. / под ред. М. А. Видука. М. : Юристъ, 2004. – 233 с.
7. Гурвич М. А. Советский гражданский процесс. / М. А. Гурвич. М., 1967. 203 с.
8. Адміністративне судочинство України : підруч. / за заг. ред. О. М. Пасенюка. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 233 с.

МИХАЙЛОВ О. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
заступник декана факультету міжнародно-правових відносин,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук

**«ТИ, МАЛИЙ, СКАЖИ МАЛОМУ, ХАЙ МАЛИЙ МАЛОМУ
СКАЖЕ, ХАЙ МАЛИЙ ТЕЛЯ ПРИВ'ЯЖЕ», АБО ЯК РАДА
З ПИТАНЬ СУДОВОЇ РЕФОРМИ ПРОПОНУЄ ПОМІЧНИКУ
СУДДІ «ПРАЦЮВАТИ ЗА ТРЬОХ»**

Судову реформу в Україні започатковано в часи здобуття державної незалежності. Головна мета на той час полягала в тому, щоб утвердити судову владу як незалежну гілку влади в рамках системи поділу влади у демократичному суспільстві. Незважаючи на позитивні здобутки на цьому шляху, процес становлення незалежного судівництва в Україні характеризувався суперечливістю та непослідовністю. Далися взпаки консерватизм у підходах до реформування та брак чіткого бачення того, якою має бути судова система в державі, що керується верховенством права. За таких обставин на даний час українські суди ще не стали дієвим інститутом захисту прав людини, рівень довіри до них з боку суспільства лишається вкрай низьким [4].

Схвалюючи Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів Президент України визначив головні причини такого стану: відсутність системного й узгодженого бачення далішого здійснення судової реформи; невідповідність системи судів загальної юрисдикції вимогам Конституції України, видам та стадіям судочинства; незавершеність реформи процесуального права [4].

Господарські суди розглядають спори за правилами, що не відповідають сучасним тенденціям розвитку цивільного судочинства. Необхідно поступово наблизити, а потім, — постановляє Президент України, — і взагалі поєднати в одному колексі норми цивільного і господарського процесів, оскільки між ними немає суттєвих відмінностей, зумовлених специфікою судочинства [4].